

Ewa Gruszczyńska

Lingwistyka stosowana a polonistyka stosowana : podobieństwa i różnice

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 9,
93-101

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Ewa GRUSZCZYŃSKA
Uniwersytet Warszawski

Lingwistyka stosowana a polonistyka stosowana – podobieństwa i różnice

Abstract:

Applied Linguistics versus Applied Polish Linguistics – Similarities and Differences

Applied Linguistics is an interdisciplinary field of study that identifies, investigates, and offers solutions to language-related real-life problems. Some of the academic fields related to applied linguistics are education (language assessment, second language acquisition), communication and language policy, psychology, computer science, anthropology, and sociology. The tradition of applied linguistics established itself in the late 1950s. A few years ago applied Polish linguistics was established at the Polish Faculty at the University of Warsaw. It is concerned with principles and practices on the basis of Polish language such as stylistics, communication, language education, speech therapy, voice emission, rhetoric, and media language. What is the relation between applied linguistics and Polish applied linguistics: are they exclusive or rather inclusive? The answer for this question is the aim of this paper.

Lingwistyka stosowana – to stosunkowo młoda dziedzina nauki. Działalność na tym polu liczy bowiem nieco ponad pół wieku, chociaż sam termin został wyodrębniony i użyty najprawdopodobniej po raz pierwszy dużo wcześniej, bo już na początku XIX wieku, a dokładnie w roku 1803 w książce Augusta Ferdinanda Bernhardiego pt. „Sprachlehre” (por. F. Grucza 2007: 45). Będzie się on pojawiać w rozprawach niektórych późniejszych dziewiętnastowiecznych uczonych; występuje m.in. u Jana Baudouina de Courtenay, który posłużył się rosyjskim terminem *прикладное языковедение*, mając na myśli stosowanie faktów gramatyki do takich dziedzin, jak: mitologia, historia kultury, etnografia, antropologia itp. (J.N. Baudouin de Courtenay 1870/1963: 311–312). Na marginesie warto zauważyć, że spostrzeżenie J.N. Baudouina de Courtenay było na tyle dalekosiężne i wybiegające naprzód, że jego wagi nie byli w stanie docenić lingwiści stosowani jeszcze w latach 70. XX wieku. Dostrzegali i doceniali sam fakt zauważenia przez tego prekursora językoznawstwa synchronicznego możliwości zastosowań lingwistyki w innych dziedzinach nauki, ale nie byli w stanie przewidzieć takiego

interdyscyplinarnego rozwoju nauk, w wyniku którego powstanie prężna etnolingwistyka, psycholingwistyka czy socjolingwistyka.

Na powstanie lingwistyki stosowanej jako dziedziny zajmującej się „działalnością naukową, której celem jest wykorzystanie czy zastosowanie zdobyczy językoznawstwa dla usprawnienia czy wręcz stworzenia (...) warunków komunikacji językowej” (F. Grucza 2007: 27) wpłynęło kilka czynników, chociaż trudno o gradację tych wpływów. Podwaliny były wypracowywane początkowo osobno, najpierw w Europie, a następnie w Stanach Zjednoczonych. W Starym Świecie okres międzywojenny oraz tuż powojenny charakteryzował się pod tym względem podejściem normatywnym i standaryzacyjnym. Podejście to zostało zweryfikowane pod wpływem zainteresowania lingwistyką stosowaną w Stanach Zjednoczonych, gdzie pojawiła się w latach 40. ubiegłego wieku jako przejaw zainteresowania dydaktyką języków obcych, która zyskiwała na znaczeniu w nowych warunkach geopolitycznych¹. Do stopniowego poszerzania problematyki o nowe obszary przyczynił się na pewno postęp w technice, polegający na próbach automatyzowania procesów językowych. Wszystkie te czynniki zbiegły się z osłabieniem strukturalizmu w tradycyjnym wydaniu oraz deskryptywizmu amerykańskiego, (które co prawda podobnie jak językoznawstwo diachroniczne także odżegnywały się od wszelkich problemów dotyczących praktycznego używania języka, ale miały dość szerokie spektrum badań) i pojawieniem się generatywizmu, który wraz z nadejściem lat 50. XX w. coraz bardziej zawężał pole badań językoznawczych. Gramatyka generatywna nie przyniosła zwrotu w nastawieniu do zagadnień związanych z praktyką językową, a wręcz przeciwnie, miała być modelem imitującym język-system wraz z jego potencjałem rekurencji (powtarzalności). Miała ona wówczas potwierdzać hipotezy na temat charakteryzującej umysł ludzki zdolności do tworzenia nieskończonej ilości (potencjalnie nieskończenie długich) zdań. Celem lingwisty było opisanie i wyjaśnienie, w jaki sposób człowiek obdarzony jest „programem” językowym pozwalającym na tworzenie zdań gramatycznych i odrzucanie zdań niegramatycznych. Zanegowanie założenia strukturalistów, że język powinien być rozumiany jako zachowanie społeczne umożliwiające komunikację i stwierdzenie, że służy on jedynie do wyrażania myśli, a komunikacja – w każdym przydatnym znaczeniu tego określenia – nie jest właściwą funkcją języka (por. m.in. N. Chomsky 2002: 118) spowodowało, że wszelkie aspekty funkcjonowania języka związane z bodźcami zewnętrznymi wymykały się z pola zainteresowań generatywistów. Także mentalizm (postrzeganie języka jako zjawiska umysłowego; odrzucenie behawioryzmu i opisywania języka w kategoriach reakcji na bodźce zewnętrzne), uniwersalizm (postulowanie determinowanego biologicznie, wrodzonego potencjału językowego, który jest wspólny wszystkim ludziom i leży u podłoża gramatyk poszczególnych języków

¹ W 1946 r. Ch.C. Fries wprowadził lingwistykę stosowaną po raz pierwszy do programu uniwersyteckiego jako odrębną dziedzinę nauki, a w roku 1948 przez Uniwersytet w Michigan zostało opublikowane pierwsze wydanie „Language Learning: A Journal of Applied Linguistics”.

naturalnych.) i natywizm (kompetencja językowa jest wrodzona i przekazywana genetycznie) nie sprzyjały rozwojowi językoznawstwa stosowanego. Problematyka, która znalazła się poza polem zainteresowania generatywistów była bardzo obszerna, a wraz z upływem czasu i zmianami w sposobie komunikowania się stawała się coraz większa. Pojawiła się naturalna potrzeba zagospodarowania tych obszarów i zrobiła to lingwistyka stosowana.

Na początku swego rozwoju lingwistyka stosowana była uważana za „językoznawstwo w praktyce”, przynajmniej przez osoby spoza tej dziedziny. Jednak w latach 60. XX w. badania z zakresu dydaktyki i metodyki języków obcych oraz fonetyki praktycznej zostały poszerzone o ocenę umiejętności językowych oraz politykę językową. W latach 70. lingwistyka stosowana stała się dziedziną, której kierunek określały realne problemy odchodzące od lingwistyki teoretycznej. Aż do lat 90. stopniowo poszerzała swój zakres zainteresowań, włączając do kręgu badań m.in. wielojęzyczność oraz problematykę translologiczną. Ponieważ celem niniejszych rozważań nie jest historia lingwistyki stosowanej jako dziedziny, ograniczymy się do tego skrótowego zarysu, odsyłając zainteresowanych do szczegółowych opracowań (por. N. Schmitt 2002, F. Grucza 2007, A. Davis/ C. Elder 2004, R.B. Kaplan 2010, J. Simpson 2011).

Powyższy wstęp służy jedynie jako punkt wyjścia do próby określenia relacji między lingwistyką stosowaną a tzw. polonistyką stosowaną oraz ich roli w najnowszych obszarach badań zaliczanych do językoznawstwa stosowanego.

Zacznijmy od próby przedstawienia listy tych obszarów, którymi dziś zajmuje się lingwistyka stosowana na świecie. Nie będzie to lista pełna i wyczerpująca, ale i tak wystarczająca, by uzmysłowić sobie ogromne zróżnicowanie obszaru badań. Są to m.in.:

- metodyka i technologia nauczania języka ojczystego (w tym tworzenie materiałów);
- metodyka i technologia nauczania języków obcych (w tym tworzenie materiałów);
- stylistyka praktyczna (języka ojczystego, języków obcych i porównawcza);
- logopedia (języka ojczystego i języków obcych);
- leksykografia (jedno- i wielojęzyczna);
- retoryka (w języku ojczystym, w językach obcych i porównawcza);
- werbalna i niewerbalna komunikacja językowa (ojczysta i obca, w tym za pomocą narzędzi elektronicznych);
- analiza dyskursu (ojczystego i obcego);
- polityka językowa;
- antropolingwistyka (na gruncie języka ojczystego, języka obcego i porównawcza)
- psycholingwistyka (na gruncie języka ojczystego, języka obcego i porównawcza);

- socjolingwistyka (na gruncie języka ojczystego, języka obcego i porównawcza);
- język mediów, w tym propagandy i perswazji (na gruncie języka ojczystego, języka obcego i porównawcza);
- języki specjalistyczne (w ramach języka ojczystego, języków obcych i porównawcza);
- lingwistyka normatywna (w tym kultura języka ojczystego, języków obcych i porównawcza);
- inżynieria lingwistyczna w tym lingwistyka korpusowa (języka ojczystego, języków obcych i porównawcza).
- język uproszczony (w odniesieniu do języka ojczystego, języka obcego i porównawcza).

Na gruncie polskim, pomijając najwcześniejszy okres (początku XX w. i okres międzywojenny, o których była mowa), jednostki uniwersyteckie z nazwą „lingwistyki stosowanej” wiązały początkowo swoją działalność ściśle z dydaktyką i metodyką nauki języków obcych przeobrażonych z czasem w glottodydaktykę² i wzbogacanych o studia kontrastywne. W latach 70. objęły także translatorykę³. Prawdziwy rozrost pola zainteresowań nastąpił na przełomie XX i XXI wieku oraz w pierwszym dziesięcioleciu obecnego stulecia. To wówczas badania polskich lingwistów stosowanych zostały poszerzane o problematykę związaną z komunikacją językową, analizą dyskursu, antropolingwistyką, psycholingwistyką, socjolingwistyką, językiem mediów, w tym propagandy i perswazji, językami specjalistycznymi. Jednak były i są w dalszym ciągu prowadzone na gruncie języków obcych, gdyż w sposób naturalny pracownicy naukowcy lingwistyk stosowanych wywodzą się z kręgu filologów obcych. W związku z tym poza ich polem działań znajduje się wszystko lub prawie wszystko, co wiąże się z językiem rodzimym, np. metodyka i technologia nauczania języka ojczystego (w tym tworzenie materiałów), metodyka i technologia nauczania języka polskiego jako obcego⁴, retoryka w języku ojczystym, analiza polskiego dyskursu⁵, a także zagadnienia związane z leksykografią polską i polsko-obcą oraz z lingwistyką korpusową, chociaż wszystkie wymienione dziedziny należą bez wątpienia do szeroko pojętej lingwistyki stosowanej. Są w tej materii pewne wyjątki⁶, które jedynie potwierdzają regułę. Sytuacja taka doprowadziła do powołania w 2007 roku na Wydziale

² M.in. utworzenie przez Ludwika Zabrockiego Zakładu Językoznawstwa Stosowanego w Poznaniu w 1965 roku oraz założenie czasopisma „Glottodidactica”.

³ W roku 1973 w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UW uruchomiono magisterskie studia translatoryczne, a Instytut ten do 1990 roku był jedyną akademicką instytucją zajmującą się na szerszą skalę translatoryką (F. Grucza 2007: 327).

⁴ W bardzo okrojonej postaci (fakultetu) pojawia się w programie studiów lingwistyki stosowanej na Uniwersytecie Warszawskim.

⁵ Na przykład analiza dyskursu w Instytucie Lingwistyki Stosowanej nastawiona jest na kontekst anglojęzyczny, a polskojęzyczny dyskurs analizują angliści.

⁶ Można do nich zaliczyć badania prowadzone na Wydziale Lingwistyki Stosowanej UW w zakresie leksykografii rodzimej, a także kształcenie studentów w zakresie normatywnym języka ojczystego.

Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego – Instytutu Polonistyki Stosowanej (IPS). Podstawowym zadaniem Instytutu jest prowadzenie, organizowanie oraz rozwijanie polonistycznych specjalności i specjalizacji zawodowych oraz badań naukowych powiązanych zarówno z problematyką stosowanych dyscyplin lingwistycznych oraz z szeroko pojmowaną problematyką z zakresu wiedzy o języku polskim. Obecnie, po rozszerzeniu działalności w 2011 r. IPS składa się z pięciu zakładów:

- Zakład Edukacji Polonistycznej i Kształcenia Ustawicznego
- Zakład Edytorstwa i Stylistyki
- Zakład Komunikacji Językowej i Glottodydaktyki
- Zakład Logopedii i Emisji Głosu
- Zakład Retoryki i Mediów

oraz czterech pracowni:

- Pracownia Badań Historii i Teorii Retoryki
- Pracownia Języka Elektronicznych Środków Przekazu
- Pracownia Językoznawstwa Stosowanego
- Pracownia Pragmatyki i Semantyki Lingwistycznej.

Chociaż idea utworzenia jednostki, która wzięła pod swoje skrzydła problematykę pomijaną przez polskie wydziały lingwistyki stosowanej, jest zrozumiała i uzasadniona, to nie sposób nie zauważyć, że narodził się tym samym nowy typ lingwistyki stosowanej zwany „polonistyką stosowaną”. Przyjmując kryterium podziału, na podstawie którego dokonano tego wyodrębnienia, należałoby wyróżnić także anglistykę stosowaną, germanistykę stosowaną, rusycystykę stosowaną czy italianistykę stosowaną. Jak jednak wiadomo, nie dokonuje się takich wyróżnień, a lingwistyka stosowana na świecie obejmuje swoim zasięgiem wszystkie języki, w tym także rodzime. Dlatego trudno doszukać się takiego podziału w lingwistycznych europejskich i amerykańskich jednostkach naukowo-badawczych, które w kręgu swoich zainteresowań mają języki obce, a nie mają rodzimych. Wyjątek stanowi na przykład Instytut Lingwistyki i Filologii na Uniwersytecie w Uppsali. Instytut ten prowadzi badania z zakresu lingwistyki teoretycznej i lingwistyki stosowanej, które obejmują podstawowe działy tej ostatniej w odniesieniu do języków obcych oraz języka szwedzkiego, tj. rodzimego. Zespół badawczy złożony z językoznawców skandynawistów oraz filologów obcych zajmuje się między innymi lingwistyką komputerową z wykorzystaniem języków obcych i języka rodzimego. I jeszcze jeden przykład z kręgu skandynawskiego. Na Uniwersytecie w Sztokholmie, widząc wspólnotę celów i potrzebę skoordynowanych badań w ramach lingwistyki stosowanej między skandynawistami i lingwistami stosowanymi, połączono w ubiegłym roku Instytut Języków Skandynawskich (Institutionen för nordiska språk obejmujący tamtejszy język rodzimy) z Centrum Badań Dwujęzyczności (Centrum för tvåspråkighetsforskning) oraz Instytutem Przekładu Ustnego i Pisemnego (Tolk- och översättarinstitutet). Powstała nowa jednostka o nazwie Instytut Języka Szwedzkiego i Języków Obcych.

W ramach lingwistyki stosowanej prowadzone są tam badania dotyczące użycia języka we współczesnym społeczeństwie, komunikacji, lingwistyki tekstu, dyskursu, poprawności i polityki językowej, lingwistyki komputerowej (zagadnienia te dotyczą zarówno języka rodzimego, jak i języków obcych) oraz nauczania języków.

Można oczywiście dyskutować, czy tak połączone jednostki odpowiadają wymaganiom współczesnej lingwistyki stosowanej w sposób optymalny, jakich obszarów badawczych nie pokrywają, jak można je udoskonalić. Jednak widoczna na ich przykładzie tendencja łączenia, a nie dzielenia jest odpowiedzią na konieczność interdyscyplinarnego podejścia do nauki nie tylko zresztą w dziedzinie lingwistyki stosowanej, lecz w większości współczesnych badań naukowych.

Konieczność współpracy filologów obcych z filologami języka rodzimego (w naszym przypadku polonistami) jest widoczna w wielu dziedzinach, którymi zajmuje się lingwistyka stosowana (wszystkie ujęcia kontrastywne, m.in. różnych typów dyskursu, komunikacji językowej, a także leksykografii czy lingwistyki korpusowej). Ponieważ nie sposób przedstawić w tak skrótowym artykule wszystkich tych dziedzin, skupmy się na wybranym przykładzie, a mianowicie na lingwistyce komputerowej, którą można obecnie zaliczyć do najprężniej rozwijających się dziedzin lingwistyki. Już na początku lat 70. XX w. językoznawcy stosowani alarmowali, że podjęcie dyskusji i badań z tego zakresu jest sprawą wręcz nagłą. Od tego czasu mimo ogromnych postępów w tej dziedzinie wciąż rosną oczekiwania językoznawców, którzy dostrzegli możliwości lingwistyczne w zakresie korpusów jedno- i wielojęzycznych, a ostatnio także tzw. wordnetów. Tymczasem główne ośrodki, w których rozwija się lingwistyka korpusowa i wordnetowa znajdują się poza jednostkami mającymi w etykiecie nazwę lingwistyka stosowana⁷ i filologia oraz poza polonistyką stosowaną. W Warszawie prace te skupiają się wokół Instytutu Podstaw Informatyki Polskiej Akademii Nauk, we Wrocławiu wokół Grupy Technologii Językowych Politechniki Wrocławskiej, w Łodzi wokół Katedry Lingwistyki Formalnej oraz filologii angielskiej, w Krakowie wokół Instytutu Języka Polskiego PAN, a także w Akademii Górniczo-Hutniczej.

Do zbudowania polskiego wordnetu, czyli sieci leksykalno-semantycznej, której węzłami są jednostki leksykalne, a nićmi spajającymi całość – relacje semantyczne pomiędzy jednostkami, m.in. hiperonimia, antonimia, synonimia, potrzebni są głównie językoznawcy polonistyczni oraz informatycy⁸. Jednak, aby uwzględnić w niej synonimię międzyjęzykową konieczni są lingwiści języków

⁷ W Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego działa od pewnego czasu Pracownia Nowych Mediów, ale skupia się głównie na wykorzystaniu narzędzi cyfrowych w nauczaniu języka obcego.

⁸ Największy polski wordnet to „Słowosieć”. Obecnie udostępniona wersja Słowosieci 2.0 liczy 116000 synsetów (jednostki leksykalne, które wchodzi w takie same relacje leksykalno-semantyczne, ale nie w takie same relacje deriwacyjne), 160000 jednostek leksykalnych, niemal 350000 relacji leksykalnych (z synonimią 430000).

obcych. Dopiero taki zespół jest w stanie stworzyć wordnet uwzględniający relacje semantyczne między dwoma językami pomocny do porównywania tychże języków oraz obrazów świata odbitych w takich wordnetach. Podobnie jest z korpusami. Przy tworzeniu Narodowego Korpusu Języka Polskiego przez Zespół Inżynierii Lingwistycznej w Instytucie Podstaw Informatyki IPI PAN uczestniczyli głównie, poza informatykami, językoznawcy poloniści, którzy bez względu na to, z jakim rodzajem lingwistyki się identyfikowali, wykonali pracę z zakresu lingwistyki stosowanej. Natomiast do utworzenia korpusu paralelnego polsko-obcego potrzebne są już trzy strony: dwie reprezentujące lingwistykę stosowaną polską i obcą oraz jedna informatyczna. Wieloaspektowe i bardzo precyzyjne wyszukiwanie w korpusach paralelnych umożliwia oznakowanie jednostek tekstowych znacznikami morfosyntaktycznymi, które zawierają informacje o cechach morfologicznych i składniowych. Takie oznakowanie wymaga wiedzy lingwistycznej oraz jej zastosowania w zakresie języka polskiego i języka obcego.

W prace nad korpusami równoległymi zaangażowane są różne polskie ośrodki⁹ i chociaż językoznawcy, uczestnicząc w nich, uprawiają lingwistykę stosowaną, rzadko są wśród nich lingwiści reprezentujący jednostki z etykietą „lingwistyka stosowana” czy „polonistyka stosowana” w nazwie. Do wyjątków należała współpraca między zespołem z Wydziału Polonistyki UW i Instytutu Rusycystyki Wydziału Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego przy tworzeniu równoległego korpusu polsko-rosyjskiego i rosyjsko-polskiego, opracowanego na potrzeby badań translatorycznych, leksykograficznych, glottodydaktycznych itp.¹⁰ Prace lingwistyczne prowadzone podczas tworzenia tego korpusu świadczą o tym, że lingwistyka stosowana nie dzieli się na polonistykę, rusycystykę lub anglistykę stosowaną, lecz jest jedną dziedziną językoznawstwa, która ma zastosowanie albo do różnych języków osobno albo do par lub większej liczby języków, w tym języka lub języków rodzimych. Lingwistyka stosowana obejmująca także język ojczysty jest warunkiem koniecznym do prowadzenia nowoczesnych zintegrowanych lingwistycznych badań korpusowych, a także translologicznych.

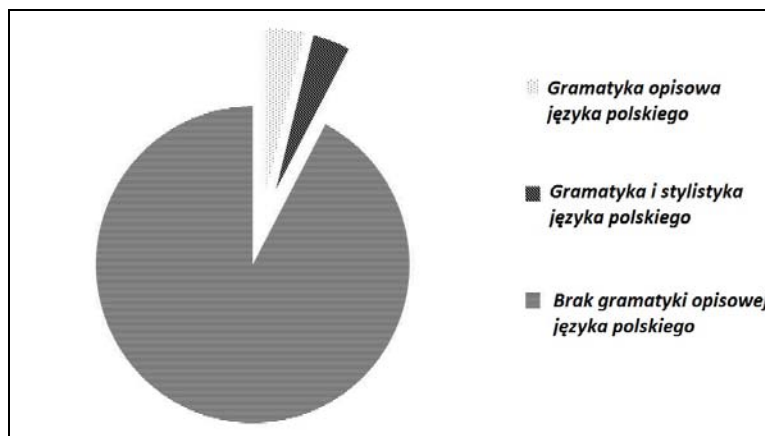
Polska lingwistyka stosowana ma długie i bogate tradycje oraz niezaprzeczalne osiągnięcia na polu glottodydaktycznym i translatorycznym, zawdzięczamy jej także m.in. rozwój badań dotyczących języków specjalistycznych oraz dyskursu w obszarze języków obcych. Jednak ustępuje pola specjalistom z innych dziedzin, jeśli chodzi np. o zagadnienia związane z lingwistyką komputerową. Należałoby więc jeszcze raz po upływie kilkudziesięciu lat powtórzyć wezwanie o podjęcie dyskusji i działań. Aby działania te mogły zakończyć się sukcesem, potrzebne są nie tylko badania, ale także stworzenie tradycji edukacyjnej, wykształcenie naj-

⁹ M.in. Instytut Sławiastyki PAN uczestniczący w tworzeniu korpusu bułgarsko-polskiego i litewsko-polskiego.

¹⁰ Korpus ten powstał ze współudziałem Narodowego Korpusu Języka Rosyjskiego (Nacjonal'nyj korpus ruskogo jazyka), Narodowego Korpusu Języka Polskiego oraz Słowiańskiego Korpusu Paralelnego Uniwersytetu w Amsterdamie.

pierw studentów, a potem młodych lingwistów stosowanych, specjalistów w tej dziedzinie. Potrzebne są do tego niewielkie zmiany programowe polegające na wzbogaceniu programu studiów zarówno lingwistik stosowanych, jak i filologii obcych o przedmiot lub przedmioty związane z językoznawstwem polonistycznym z jednej strony oraz lingwistyką komputerową z drugiej. Do współczesnych badań międzyjęzykowych związanych z np. dyskursem, korpusami paralelnymi czy wordnetami nie wystarcza bycie natywnym użytkownikiem własnego języka i specjalistą od języka obcego. Jak wiadomo, znajomość języka może mieć charakter tzw. wiedzy jasnej (por. m.in. E. Coşeriu 1973: 177–178, L. Zawadowski 1966: 8, H. Kurkowska 1976: 15), tzn. intuicyjnej, nieświadomianej, ale wystarczającej do „działania” językowego, do praktyki językowej, a może mieć także charakter wiedzy wyraźnej, tj. świadomej, językoznawczej, naukowej wiedzy o języku ujętej w precyzyjne i rozumowo uzasadnione formuły słowne. Lingwista stosowany powinien dzisiaj wykazywać się wiedzą wyraźną zarówno jeśli chodzi o język obcy, jak i o język rodzimy, aby móc uczestniczyć w rozwoju swojej dziedziny na wielu jej obszarach w tym na obszarze lingwistyki komputerowej. Tymczasem, jak wykazuje analiza programów studiów oraz obszarów badań filologii obcych i lingwistik stosowanych¹¹, bardzo niewielki odsetek jednostek zauważa konieczność wiedzy z zakresu językoznawstwa rodzimego.

Ogółem przedmiot, który choćby w niewielkim stopniu zapoznaje studentów z gramatyką opisową języka polskiego, przewidziany jest tylko w 8 proc. rozpatrywanych programów (por. Wykres 1.).

Wykres 1. Gramatyka opisowa języka polskiego na studiach neofilologicznych

¹¹ Aby odpowiedzieć na to pytanie, dokonaliśmy przeglądu pod interesującym nas kątem ponad 100 programów różnych (neo)filologii (angielskiej, francuskiej, hiszpańskiej, niemieckiej, portugalskiej, rosyjskiej, skandynawskiej, węgierskiej, włoskiej) oraz lingwistyki stosowanej I i II stopnia z 8 uniwersytetów i jednej szkoły wyższej. Wydaje się, że jest to próbka wystarczająca do tego, by na jej podstawie formułować ogólne wnioski i postulaty.

Wobec oczywistych potrzeb i wyzwań współczesnej lingwistyki stosowanej należy zgłosić następujące postulaty:

- (i) Na lingwistykach stosowanych i neofilologiach powinno się (w)prowadzić zajęcia z zakresu językoznawstwa polonistycznego umożliwiające działania na takich obszarach, jak: leksykografia wielojęzyczna, język mediów w tym propagandy i perswazji (na gruncie języka ojczystego, języka obcego i porównawcza); dyskurs rodzimy i obcy (porównawcza), języki specjalistyczne (w ramach języka ojczystego, języków obcych i porównawcza), a także lingwistyka korpusowa, w tym korpusy paralelne z udziałem języka rodzimego.
- (ii) Zamiast podziałów konieczne jest zwiększenie zakresu współpracy lingwistów stosowanych z tzw. polonistami stosowanymi oraz informatykami.

Inaczej i lingwiści stosowani i tzw. poloniści stosowani, działając osobno i na ograniczonych obszarach, mogą przeoczyć (i to już się dzieje) bardzo ważny etap rozwoju swojej dziedziny, która jest zagospodarowywana przez informatyków. To informatycy wyznaczają bowiem kierunki działań i korzystają z wiedzy lingwistów jedynie pomocniczo. Lingwiści w najnowszych dziedzinach lingwistyki stosowanej pełnią obecnie funkcje podwykonawców, a nie tych, którzy decydują o kierunkach rozwoju.

Bibliografia

- Baudouin de Courtenay, J.N. (1974–1990), *Dzieła wybrane*. t. 1–6. Warszawa.
- Baudouin De Cortenay, J.N. (1870), *Nekotorye obščie zamečanija o jazykovedenii i jazyke*. (w:) *Izbrannye trudy po obščemu jazykoznaniju*. (1963) t. 1 Moskwa.
- Bernhardi, A.F. (1803), *Sprachlehre. t.2: Angewandte Sprachlehre*. Berlin.
- Chomsky, N. (2002), *On Nature and Language*. Cambridge.
- Coşeriu, E. (1973), *Sincronía, diacronía e historia. El problema del cambio lingüístico*. Madrid.
- Davies, A./ C. Elder (red.), (2004, 2008), *Handbok of Applied Linguistics*. Blackwell Publishing Ltd.
- Grucza, F. (2007), *Lingwistyka stosowana. Historia – zadania – osiągnięcia*. Warszawa.
- Kaplan, R.B. (2010), *The Oxford Handbook of Applied Linguistics*. Oxford/ New York.
- Kurkowska, H. (1976), *Teoretyczne zagadnienia kultury języka*, (w:) D. Butler/ H. Kurkowska/ H. Satkiewicz (red.), *Kultura języka polskiego*. Warszawa.
- Schmitt, N. (2002), *An Introduction to Applied Linguistics*. London.
- Simpson, J. (2011), *The Routledge Handobok of Applied Linguistics*. London/ New York.
- Zawadowski, L. (1966), *Lingwistyczna teoria języka*. Warszawa.